

Гидролазалар

ДӘРІС ЖОСПАРЫ

- **ГИДРОЛАЗА КЛАССЫНА ЖАЛПЫ СИПАТТАМА. Классификациясы**
- **Эстеразалар, жалпы сипаттама өкілдері**
- **Гликозидазалар, жалпы сипаттама өкілдері**
- **Пептидгидролазалар, жалпы сипаттама өкілдері**
- **Гидролазалардың медицинада қолданылуы**

ФЕРМЕНТ
КЕЗДЕСЕТІН ЖЕРІ
ҚҰРЫЛЫСЫ
КОФЕРМЕНТІ
АКТИВТІ
АКТИВАТОРЫ
СУБСТРАТЫ
КАТАЛИЗДЕЙТІН
РЕАКЦИЯСЫН

- **Гидролазалар – судың қатысуымен күрделі заттардың жәй заттарға ыдырауын катализдейді (гидролиз).**
- **Барлық гидролазалар біркөмпөнентті. Ас қорыту сөлдөрінде ж\е жасушада (лизосома) кездеседі.**

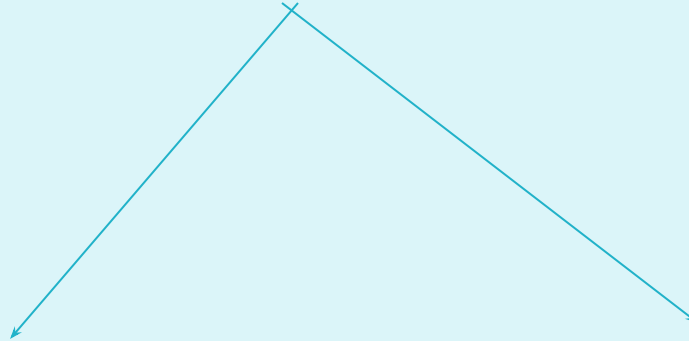
Классификациясы

ГИДРОЛАЗАЛАР   ӘСЕР   ЕТЕТІН
БАЙЛАНЫС ТҮРІНЕ ҚАРАЙ
3 ТОПҚА БӨЛІНЕДІ:

- ***ЭСТЕРАЗЛАР (КҮРДЕЛІ ЭФИРЛІК БАЙЛАНЫСТЫ ҮЗЕДІ)***
- ***ГЛИКОЗИДАЗАЛАР (ГЛИКОЗИДТІК БАЙЛАНЫСТЫ ЫДЫРАТАДЫ)***
- ***ПЕПТИДГИДРОЛАЗАЛАР НЕ ПЕПТИДАЗАЛАР (ПЕПТИДТІК БАЙЛАНЫСТЫ ЫДЫРАТАДЫ)***

**Эстераза тобының ферменттері
спирттер мен әр түрлі қышқылдардан
түзілген күрделі эфирлік байланысты
үзеді.**

ТОП: ЭСТЕРАЗА

ТОПША: ЛИПАЗАЛАР
ТОПША: ФОСФОЭСТЕРАЗАЛАР

- **ЛИПАЗАЛАР— КАРБОН
ҚЫШҚЫЛДАРЫНАН ТҮЗІЛГЕН
КҮРДЕЛІ ЭФИРЛІК БАЙЛАНЫСҚА
ӘСЕР ЕТЕДІ (карбоэстеразалар)**

• **ЛИПАЗА ӨКІЛДЕРІ:**

А) ЛИНГВИАЛЬДЫ ЛИПАЗА

Б) АСҚАЗАН СӨЛІНІҢ ЛИПАЗАСЫ

**В) ПАНКРЕАТИДТІК (ҰЙҚЫ БЕЗІ
СӨЛІНІҢ) ЛИПАЗАСЫ**

Г) ІШЕК СӨЛІНІҢ ЛИПАЗАСЫ

Д) ФОСФОЛИПАЗА А1 ж\е А2

Е) ХОЛЕСТЕРОЛЭСТЕРАЗА

Ж) Липопроteidлипаза(ЛПЛ) ж\е т.б.

ЛИНГВИАЛЬДЫ ЛИПАЗА

КЕЗДЕСЕТІН ЖЕРІ : көмекей

ЖАС БАЛАЛАРДА АКТИВТІ.

ФЕРМЕНТ рН оптимумы=4-4,5

СУБСТРАТЫ — СҮТТТЕГІ

ЭМУЛЬСИЯЛАНҒАН МАЙЛАР

(ТАГ)

КАТАЛИЗДЕЙТІН РЕАКЦИЯСЫ:

ТАГ ГИДРОЛИЗИ

Б) АСҚАЗАН СӨЛІНІҢ ЛИПАЗАСЫ

КЕЗДЕСЕТІН ЖЕРІ : АСҚАЗАН СӨЛІ

ЕРЕСЕК АДАМДАРДА АКТИВСІЗ , СЕБЕБІ,

АСҚАЗАН СӨЛІ — $\text{pH}=1.5-2.0$

ФЕРМЕНТ pH оптимумы= $4-5$ ТЕҢ

ЖАС БАЛАЛАРДА АКТИВТІ.

СУБСТРАТЫ — СҮТТТЕГІ

ЭМУЛЬСИЯЛАНҒАН МАЙЛАР (ТАГ)

КАТАЛИЗДЕЙТІН РЕАКЦИЯСЫ: ТАГ

ГИДРОЛИЗИ

ПАНКРЕАТИДТІК (ҰЙҚЫ БЕЗІ СӨЛІНІҢ) ЛИПАЗАСЫ

КЕЗДЕСЕТІН ЖЕРІ : ҰЙҚЫ БЕЗІ СӨЛІ

АКТИВСІЗ , **АКТИВАТОРЫ — ӨТ**

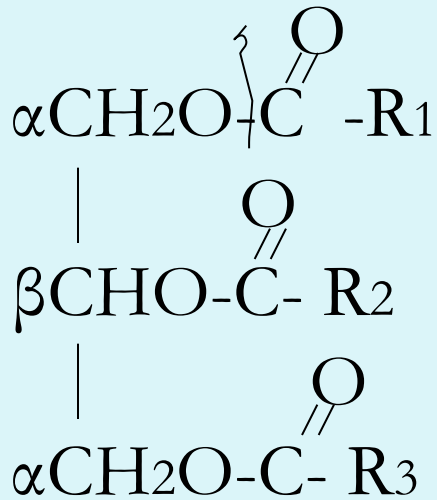
ҚЫШҚЫЛДАРЫНЫҢ ТҰЗДАРЫ ЖӘНЕ КОЛИПАЗА

pH=8

СУБСТРАТЫ — ЭМУЛЬСИЯЛАНҒАН ТАҒАМ

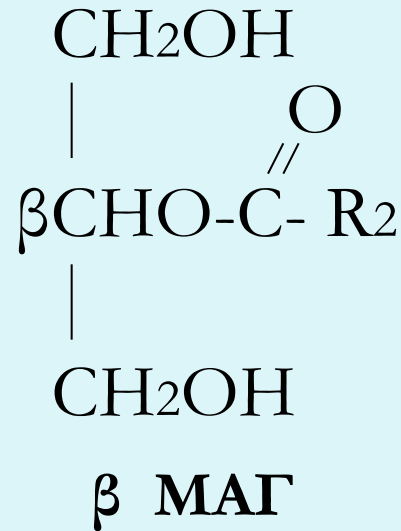
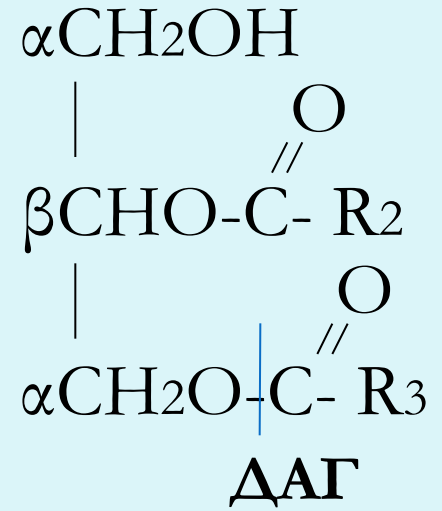
МАЙЛАРЫ (ТАГ)

КАТАЛИЗДЕЙТІН РЕАКЦИЯСЫ: ТАГ ГИДРОЛИЗИ

ТАГ

ПАНКРЕАТИДТІК ЛИПАЗА

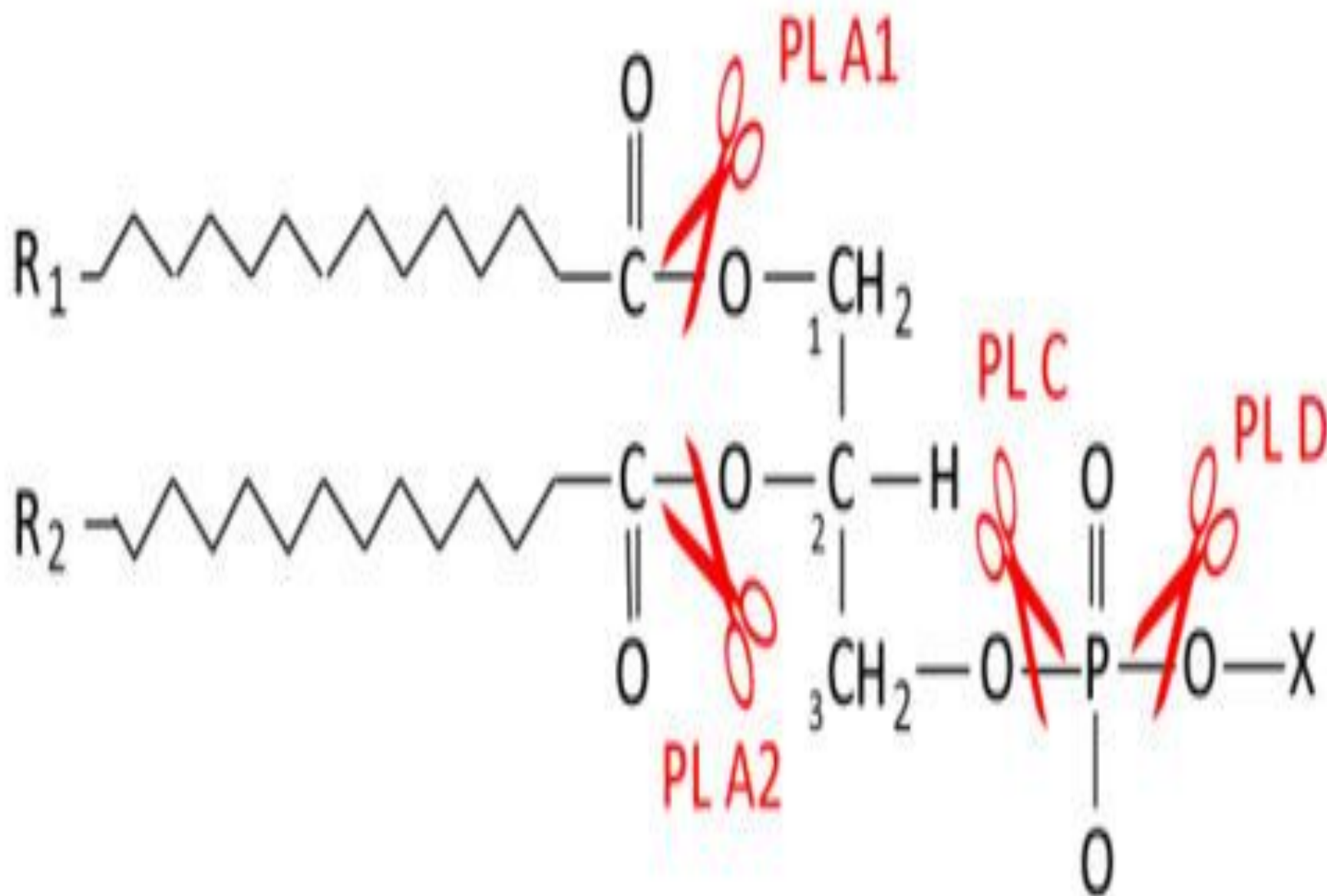
ІШЕК СӨЛІНІҢ ЛИПАЗАСЫ АКТИВТІ

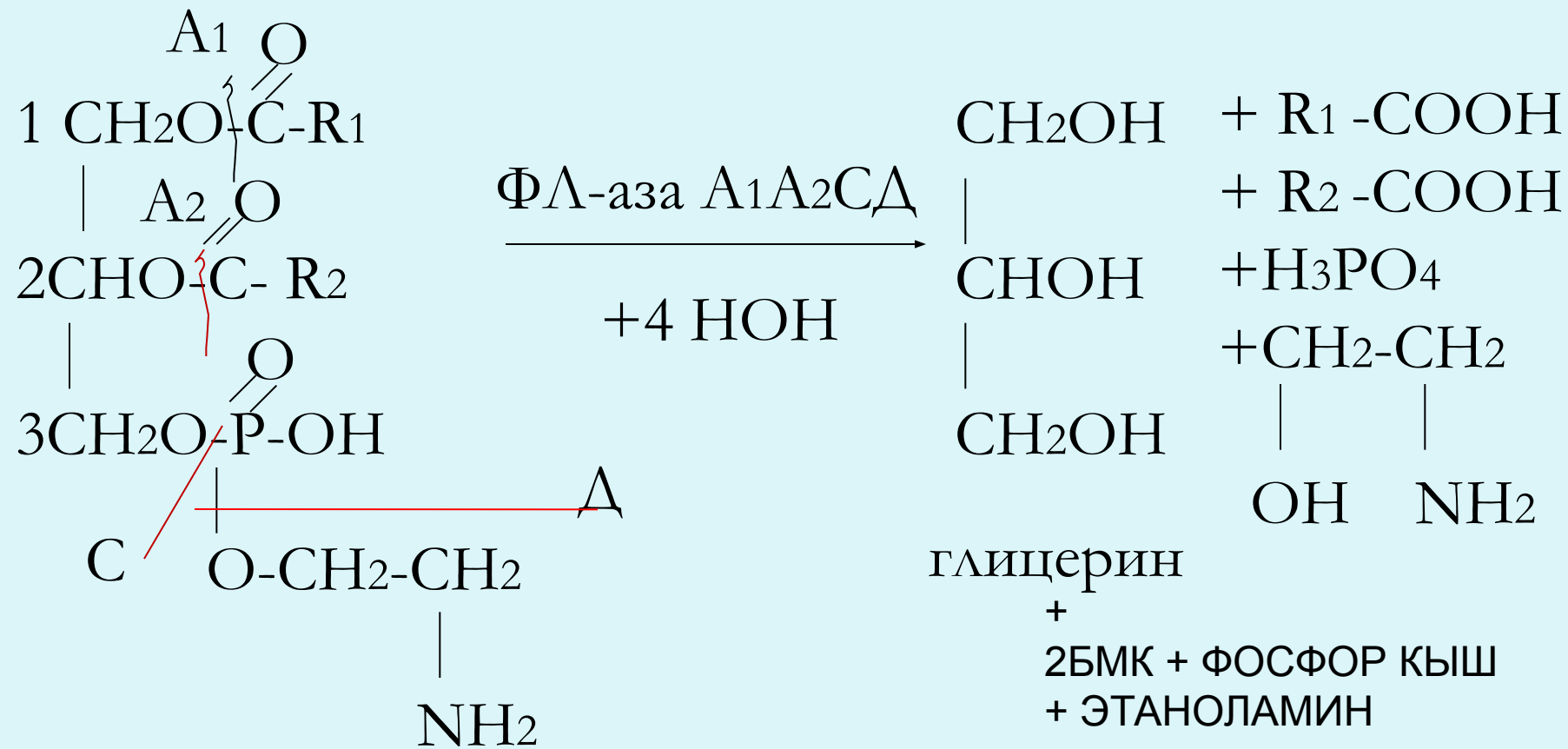
КАТАЛИЗДЕЙТІН РЕАКЦИЯСЫ:

ФОСФОЛИПАЗА A₁/A₂ ,C, Д
КЕЗДЕСЕТІН ЖЕРІ : ҰЙҚЫ БЕЗІ СӨЛІ ,
ЖАСУША ДА
АКТИВСІЗ , АКТИВАТОРЫ ТРИПСИН
СУБСТРАТЫ :ФОСФОЛИПИДТЕР (ФЛ)
КАТАЛИЗДЕЙТІН РЕАКЦИЯСЫ: ФЛ ГИДРОЛИЗИ

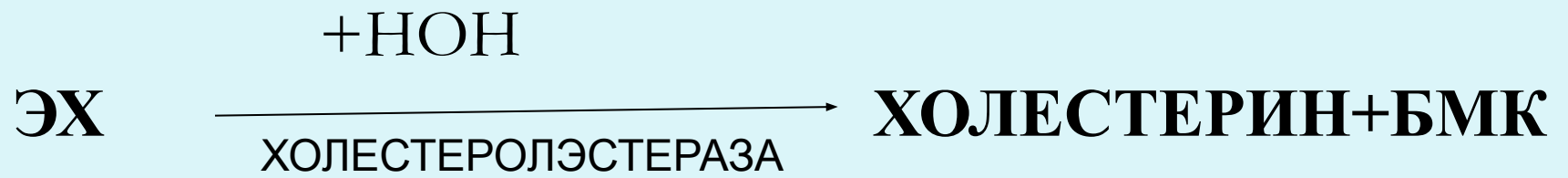
ФЭА

глицерин

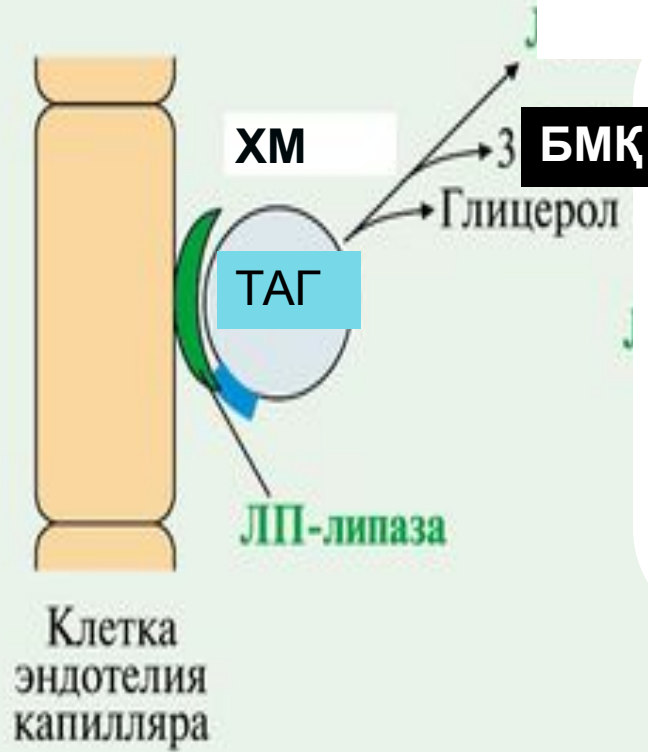
+
2БМК + ФОСФОР КЫШ
+ ЭТАНОЛАМИН

ХОЛЕСТЕРОЛЭСТЕРАЗА

- **КЕЗДЕСЕТІН ЖЕРІ: ҰЙҚЫ БЕЗІ СӨЛІ, ІШЕК СӨЛІ, БАУЫР**
- **АКТИВАТОРЫ : ӨТ ҚЫШҚЫЛДАРЫНЫҢ ТҰЗДАРЫ**
- **КАТАЛИЗДЕЙТІН Р\СЫ:
ХОЛЕСТЕРИННІҢ ЭФИРИН(ЭХ) БОС
ХОЛЕСТЕРИН МЕН БМҚ –ға
ГИДРОЛИЗДЕЙДІ**

Қалдық ХМ

- ЛПД – МАЙ ТІНДЕРІ МЕН БҰЛШЫҚ ЕТ ТІНДЕРІНІҢ ЭНДОТЕЛИЯЛАРЫНДА КЕЗДЕСЕДІ .
- ҚАНДАҒЫ ХИЛОМИКРОНДАР МЕН ТӨТЛІ ҚҰРАМЫНДАҒЫ ТАГ- ті глицерина мен БМҚ-на ыдыратады.
- БҰЛ ПРОЦЕСТІ ҚАН ТАМЫР ІШІЛІК ЛИПОЛИЗ ДЕП АТАЙДЫ.

- 2-ші топша - фосфоэстеразалар,
н\е фосфатазалар –фосфор
қышқылынан түзілген
фосфоэфирлік байланысқа әсер
етеді.

ФОСФОЭСТЕРАЗА ӨКІЛДЕРІ:

А) АТФ-аза

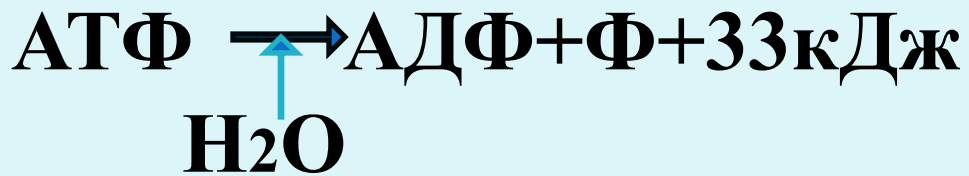
Б) глюкозо-6-фосфатаза

В) фосфолипаза С және Д

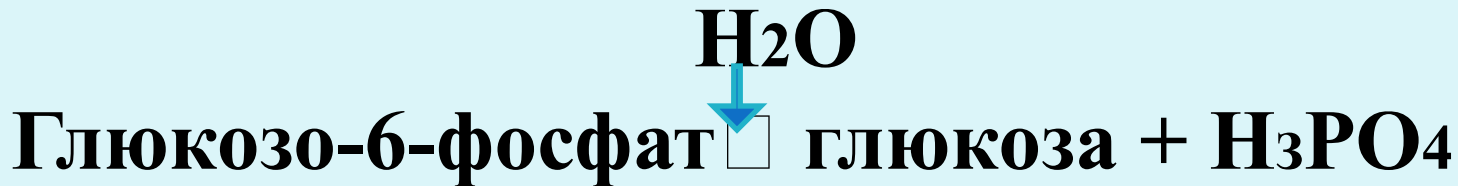
Г) ФОСФОДИЭСТЕРАЗАЛАР және т.б.

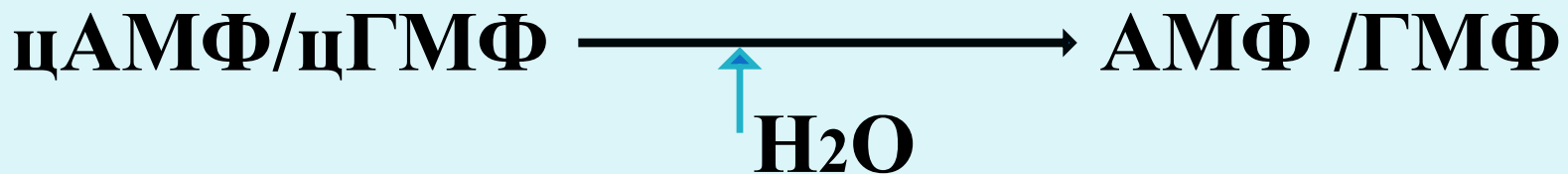
АТФ-аза (барлық жасушаларда):

Глюкозо-6-фосфатаза (бауыр, ішек қабырғасы, бүйрек):

ФОСФОДИЭСТЕРАЗА(жасуша)

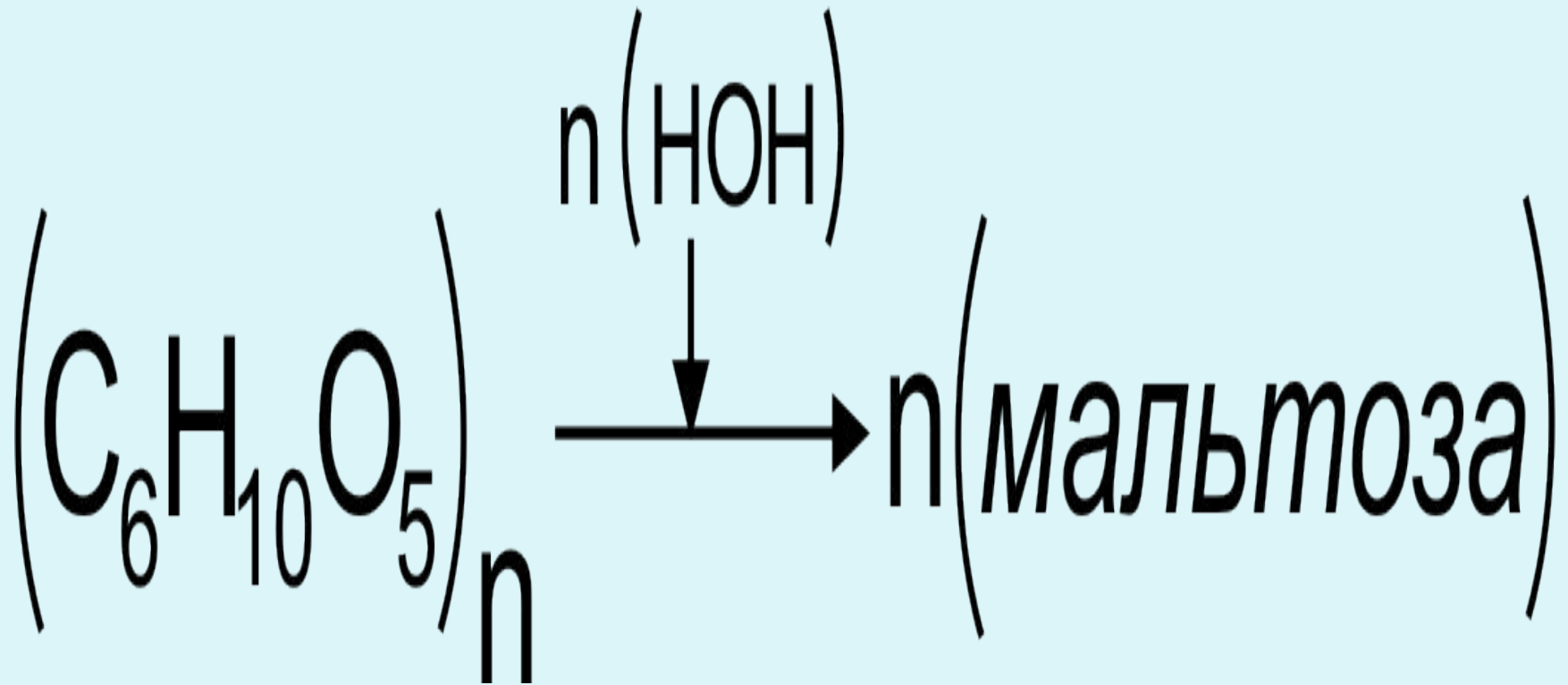

ГЛИКОЗИДАЗАЛАР:

- α -амилаза (сілекей, ұйқы безі сөлі, дәнекер тіні) рН 6.5-6.8; 7.5-8.0
- Гамма-амилаза (бауыр)
- Мальтаза (ішек сөлі, энтероцит)
- Лактаза (ішек сөлі, энтероцит)
- Сахараза (ішек сөлі, энтероцит) .

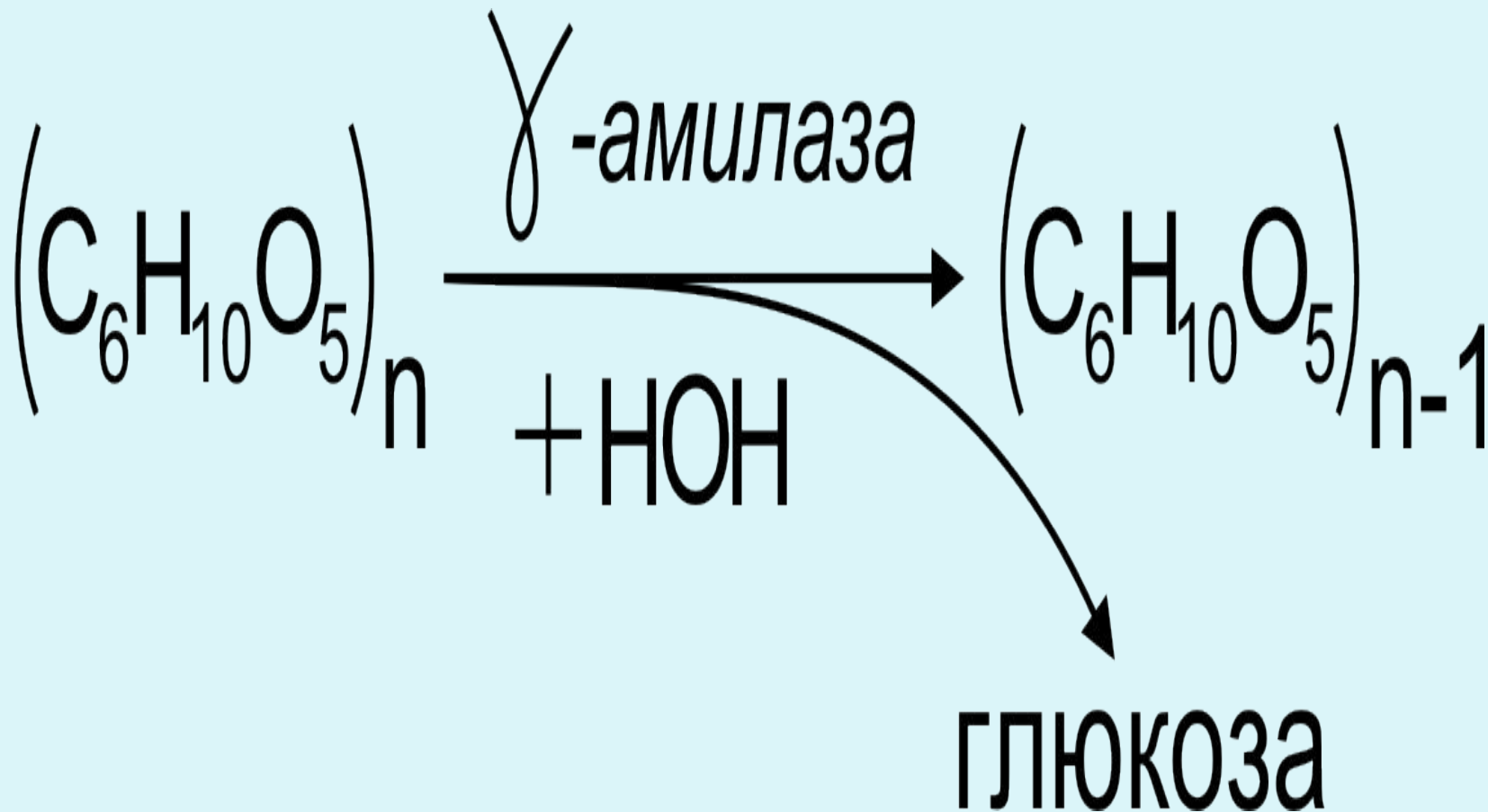
ГЛИКОЗИДАЗАЛАР АСКАЗАНДА ЖОҚ

α — АМИЛАЗА

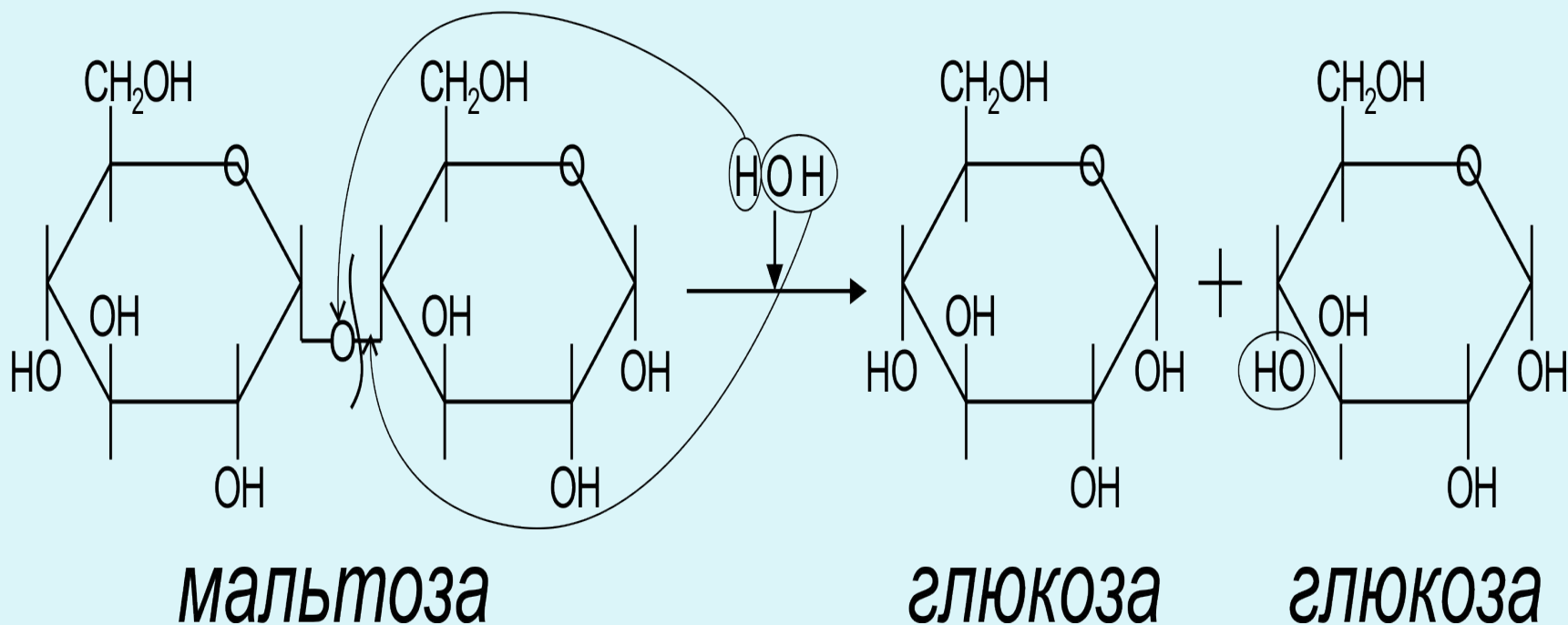

**КРАХМАЛ
ГЛИКОГЕН**

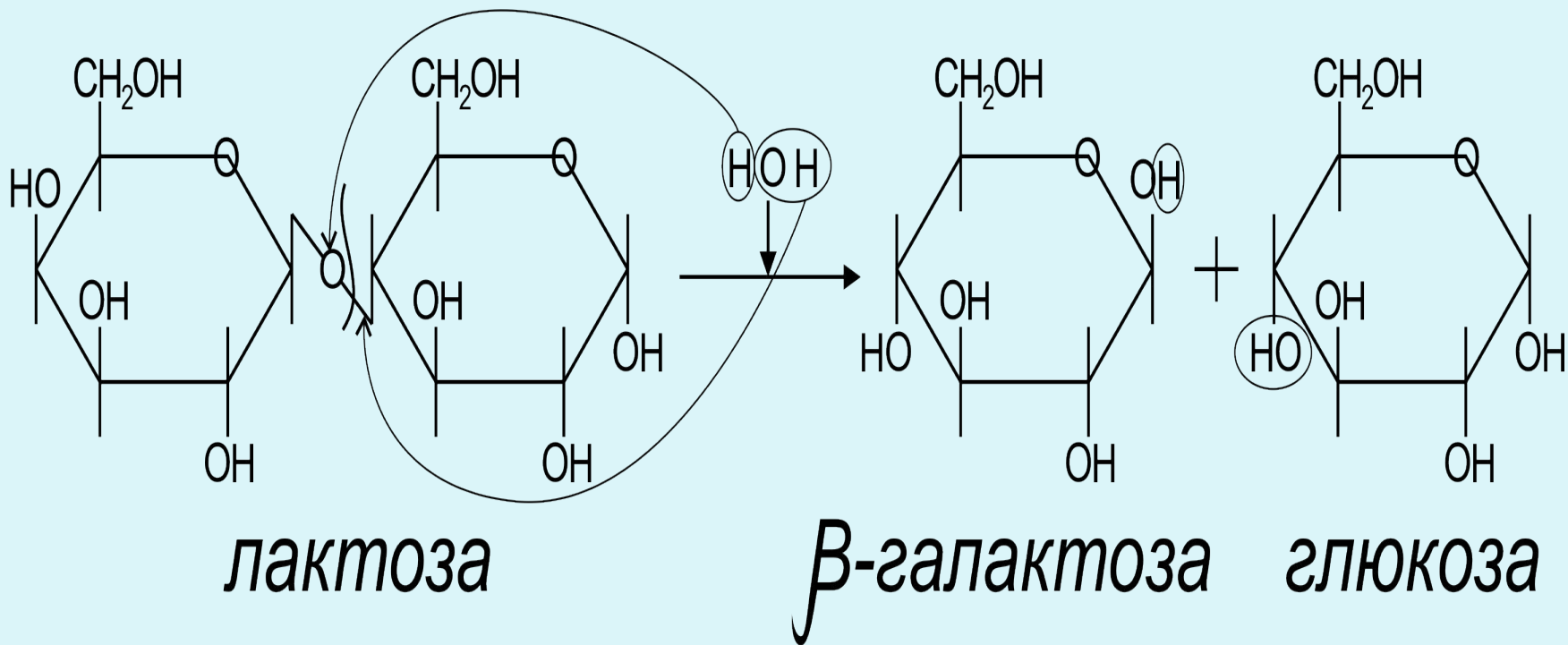
БАУЫРДА гамма-амилаза ГЛИКОГЕНДІ
ГЛЮКОЗАҒА ДЕЙІН ҮДЫРАТАДЫ :

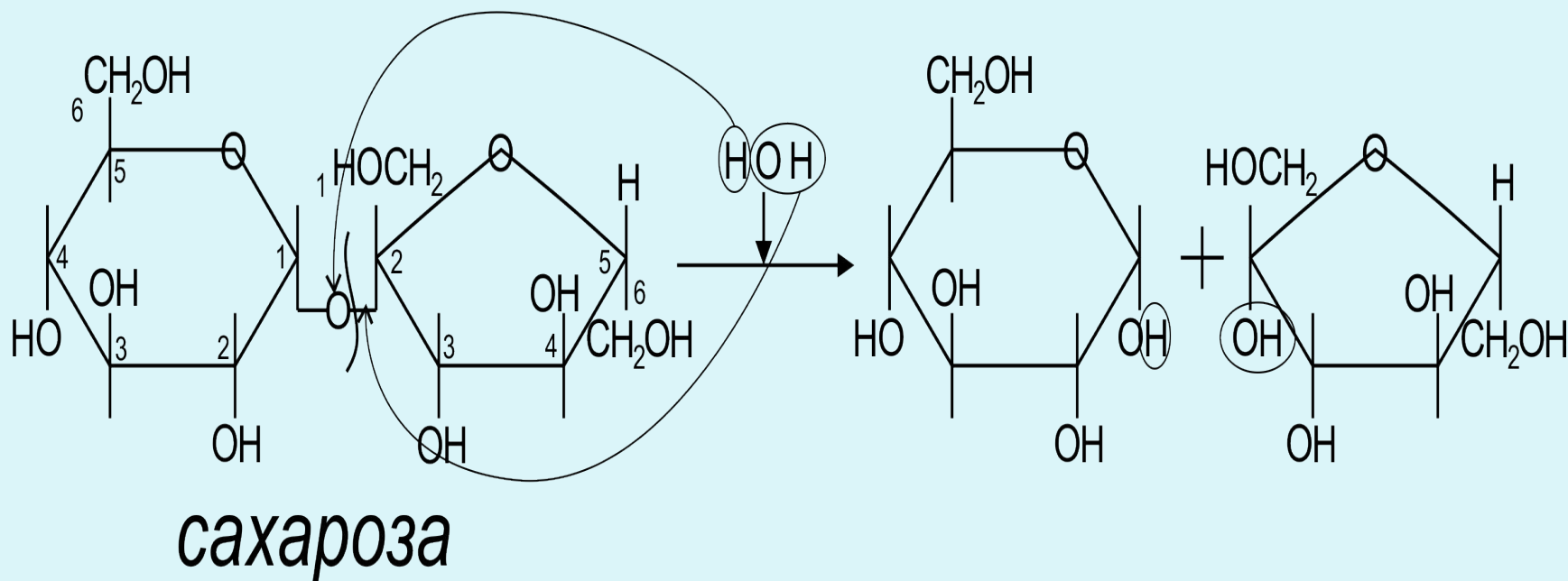
МАЛЬТАЗА МАЛЬТОЗАНЫ 2 ГЛЮКОЗАҒА ДЕЙІН ҮДЫРАТАДЫ

ЛАКТАЗА ЛАКТОЗАНЫ галактоза мен глюкозаға ыдыратады.

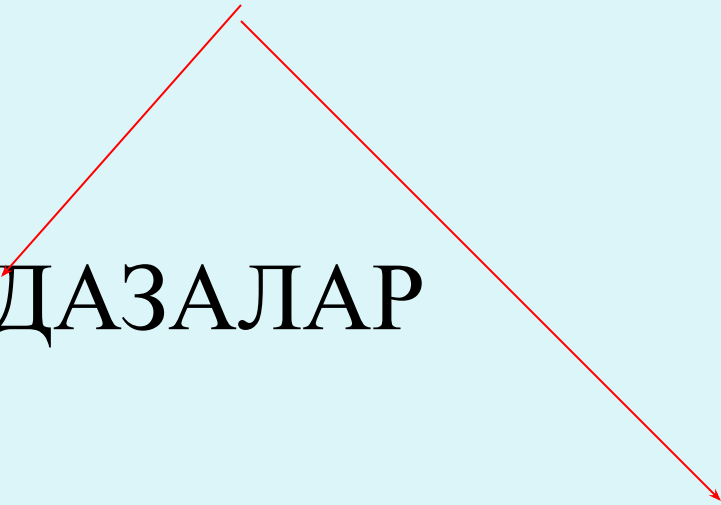
Ішек сөлі сахаразасы сахарозаны фруктоза мен глюкозаға ыдыратады.

ТОП ПЕПТИДГИДРОЛАЗАЛАР

ТОПША
ЭНДОПЕПТИДАЗАЛАР

ЭКЗОПЕПТИДАЗАЛАР

**ЭНДОПЕПТИДАЗАЛАР
БЕЛОКТАРДАҒЫ ІШКІ
ПЕПТИДТІК БАЙЛАНЫСТАРҒА
ӘСЕР ЕТІП
ПОЛИПЕПТИДТЕРГЕ ДЕЙІН
ЫДЫРАТАДЫ**

**ЭКЗОПЕПТИДАЛАР
ПОЛИПЕПТИДТЕРДЕГІ ШЕТКІ
ПЕПТИДТІК БАЙЛАНЫСТАРҒА
(«N»- Н/Е “С”-шеті) ӘСЕР ЕТІП
АМИН ҚЫШҚЫЛДАРЫНА
(АҚ) ДЕЙІН ҮДЫРАТАДЫ.**

ЭНДОПЕПТИДАЗА ӨКІЛДЕРІ:

А) гастринсин

Ә) химозин(реннин)

Б) пепсин

В) трипсин

Г) химотрипсин

Д) катепсиндер

Е) эластаза

Ж) коллагеназа ж/е т.б.

**А) гастриксин (асқазан сөлі рН= 3.5. пепсин.
Белок → АК)**

Ә) химозин(реннин) казеиноген → казеин

**Б) пепсин (асқазан сөлі рН= 1.5-2.0 НСІ.белок)
ароматтыАК**

**В) трипсин (ұйқы безі сөлі рН= 7.2-7.8
энтеропептидаза.белок → АК) нег.АК лиз арг**

**Г) химотрипсин (ұйқы безі сөлі рН= 7.2-7.8
трипсин. белок → Аромат.АК)**

Д) катепсиндер(лизосома)

**Е) эластаза(трипсин. ұйқы безі сөлі .эластин(
гли-ала)**

**Ж) коллагеназа ж/е т.б. (трипсин ұйқы безі сөлі
коллаген)(**

Экзопептидазалар:

- Карбоксипептидаза А ж\е В
- Аминопептидаза
- Дипептидаза ж\е трипептидаза т.б.

Эндопептидаза

экзопептидаза

БЕЛОК **П/П** **АК**

Применение гидролаз

- 1) в диагностике привести пример – альфа-амилаза повышается при остром панкреатите,
- 2) 2) в лечении – а) заместительная терапия, например, фестал, мезимфорте, креон – смесь гидролаз, используется при гастритах и панкреатитах,

- б) для растворения тромбов при тромбофлебитах и ИМ,**
- в) для рассасывания гематом,**
- г) для рассасывания воспалительного экссудата, например при плеврите,**
- д) в стоматологии при парадонтозе,**

**е) в онкологии – некоторые гидролазы
расщепляют адгезивные молекулы,
тем самым уменьшают возможность
метастазирования, например,
препарат «вобэнзим»**

ж) при ожогах для очистки раневой поверхности,

з) в промышленности – в сыроварении, в кожевенной и меховой промышленности, хлебопечении и др.